

พืชอาหารสัตว์ที่สำคัญ & การจัดการแปลงพืชอาหารสัตว์

โดย

นางสาวอภินันท์ จินดานิรดุล
นักวิชาการสัตวบาลชำนาญการพิเศษ
กลุ่มวิจัยและพัฒนาพืชอาหารสัตว์
สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

เนื้อหาการบรรยาย

- นิยามของพืชอาหารสัตว์
- ความสำคัญของพืชอาหารสัตว์
- พันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่สำคัญ
- การจัดการแปลงพืชอาหารสัตว์

นิยามของพืชอาหารสัตว์

พืชอาหารสัตว์ : พืชที่สัตว์กินเข้าไปแล้วทำให้เกิดประโยชน์
แก่ร่างกายและไม่เป็นพิษ

พืชตระกูลหญ้า

Family(วงศ์) Gramineae (Poaceae)

พืชตระกูลถั่ว

Family(วงศ์) Leguminosae (Fabaceae)

ความสำคัญของพืชอาหารสัตว์

- ใช้เป็นอาหารสัตว์
- ช่วยป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ในดิน

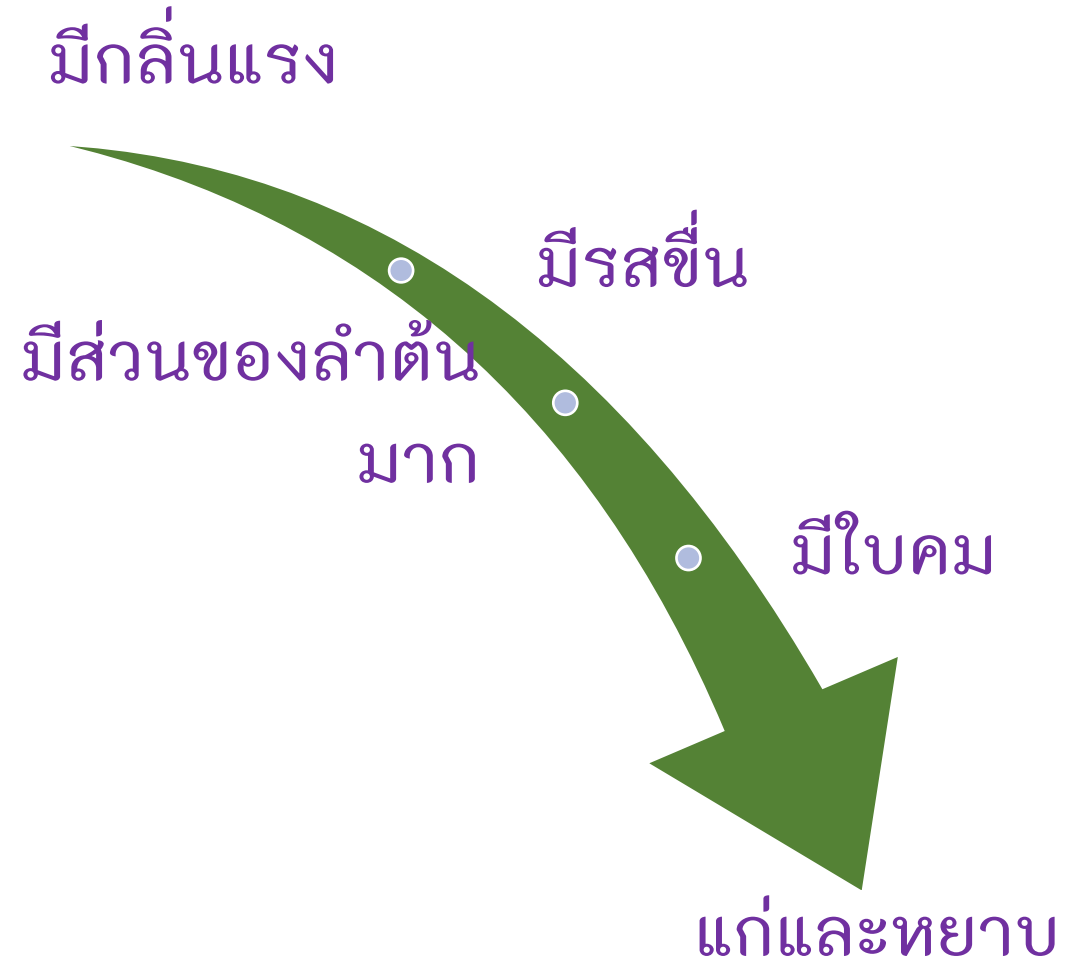
ควรเลือกพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่เหมาะสมอย่างไร

- ขั้นตอนที่ 1 เลือกพันธุ์พืชให้เหมาะสมกับวิธีการปลูก และการใช้ประโยชน์ของเกษตรกร
- ขั้นตอนที่ 2 พิจารณาสภาพภูมิอากาศและสภาพดินที่จะนำไปปลูก
- ขั้นตอนที่ 3 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่จะนำไปปลูก เพื่อช่วยประกอบการตัดสินใจตัดสินใจ

การคัดเลือกพันธุ์พืชอาหารสัตว์

ความน่ากิน

พันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่สำคัญ

พันธุ์หญ้าอาหารสัตว์ (ปลูกด้วยเมล็ดพันธุ์)

หญ้ารูชี

หญ้าอะตราตัม

หญ้างินี้สีม่วง

หญ้าพลีแคลทูลัม

หญ้างินี้มอมบาชา

พันธุ์หญ้าอาหารสัตว์ (ปลูกด้วยท่อนพันธุ์)

หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1

หญ้าหว่ายข้อ

หญ้าแพงโกลา

หญ้าไนล์

หญ้าซิกแนลเลื่อย

{ไหล(stolon) หรือแขนงที่มีราก
ติด}

หญ้าใบมันสยาม

พันธุ์ถั่วอาหารสัตว์ (ปลูกด้วยเมล็ดพันธุ์)

กระถิน

ถั่วไมยรา

ถั่วคาวาลเคด

ถั่วท่าพระสไตโล

ถั่วฮามาต้า

พันธุ์ถั่วอาหารสัตว์ (ปลูกด้วยส่วนของลำต้น)

ถั่วลิสงเถาฟลอริเกรซ

ถั่วลิสงเถาอมาริลโล

(ปลูกได้จากทั้งเมล็ดพันธุ์และส่วนของลำต้น)

หญ้ารุชี

ชื่อสามัญ : ruzi grass

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Urochloa ruziziensis*

ชื่อพ้อง : *Brachiaria ruziziensis*

ถิ่นกำเนิด : ทวีปแอฟริกาแถบคองโก

ลักษณะทั่วไป

- เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี ต้นตั้งตั้งกิ่งเลื้อย เจริญเติบโตเร็ว แตกกอดี มีความน่ากินสูง ใบอ่อนนุ่ม มีรากตามข้อ
- ขึ้นได้ดีในพื้นที่ดอน ดินมีการระบายน้ำดี
- ทนต่อการเหยียบย่ำของสัตว์
- ทนแล้งพอสมควร ไม่ทนน้ำท่วมขัง
- ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดพันธุ์ อัตราปลูก 2 กิโลกรัมต่อไร่
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 8-10 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 2 - 2.5 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 7-10 เปอร์เซ็นต์

หญ้ากีนีสีม่วง

ชื่อสามัญ : purple guinea grass

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Megathyrsus maximus*

ชื่อพ้อง : *Panicum maximum* TD58

ถิ่นกำเนิด : ทวีปแอฟริกา

ลักษณะทั่วไป

- เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี ต้นเป็นกอตั้งตรง แตกกอดี ใบใหญ่ ใบดกอ่อนนุ่ม
- เติบโตได้ในสภาพร่มเงา
- เหมาะสำหรับปลูกในเขตชลประทานหรือพื้นที่ที่ให้น้ำได้
- ชอบดินที่มีการระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง
- ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดและหน่อพันธุ์ (เมล็ดอัตราปลูก 2 โลกรัมต่อไร่)
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 10-14 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 2.5-3.5 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 7-10 เปอร์เซ็นต์

หญ้ากินีมอมบาซา

ชื่อสามัญ : guinea mombasa grass

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Megathyrsus maximus* cv. Mombasa

ชื่อพ้อง : *Panicum maximum* cv. Mombasa

ถิ่นกำเนิด : ทวีปอเมริกาใต้

ลักษณะทั่วไป

- เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี ลักษณะเป็นกอตั้งตรง แตกกอดี มีใบดก ลำต้นสูง 2.5-3 เมตร
- ต้านทานโรคใบไหม้ใบจุด
- ปลูกได้ทั่วประเทศ ยกเว้นพื้นที่ที่ดินเป็นกรดจัด
- ชอบดินที่มีการระบายน้ำดี และมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง
- ทนต่อสภาพร่มเงาได้ดี
- ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดและหน่อพันธุ์ (เมล็ดอัตราปลูก 2 โลกรัมต่อไร่)
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 16-20 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 4.0-5.0 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 8-10 เปอร์เซ็นต์

หญ้าอะตราดัม

ชื่อสามัญ : Atratum, Ubon paspalum

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Paspalum atratum*

ถิ่นกำเนิด : บราซิล

ลักษณะทั่วไป

- เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี ลักษณะลำต้นตั้งเป็นกอ กอใหญ่ ใบกว้าง ขอบใบคม แตกกอดี ใบดก ต้นสูงประมาณ 1 เมตร
- ทนต่อสภาพดินที่เป็นกรด
- ทนน้ำท่วมขัง สามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ชื้นแฉะ
- ทนแล้ง
- ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดและหน่อพันธุ์ (เมล็ดอัตราปลูก 2 โลกรัมต่อไร่)
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 10-14 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 2.5-3.5 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 7-8 เปอร์เซ็นต์

หญ้าปลีกแทะลัม

ชื่อสามัญ : Plicatum, Ya-phlikhathiulum

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Paspalum plicatum*

ถิ่นกำเนิด : บราซิล

ลักษณะทั่วไป

- เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี ลักษณะลำต้นตั้งเป็นกอ กอมีขนาดใหญ่ แต่เล็กกว่าอะตราตัม ชอบใบคม มีความน่ากินต่ำ
- เจริญเติบโตได้ดีในดินทรายที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ทนต่อสภาพดินเลว สภาพแห้งแล้งได้ดี
- ทนน้ำท่วมขัง
- ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดและหน่อพันธุ์ (เมล็ดอัตราปลูก 2 โลกรัมต่อไร่)
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 6-8 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 1.5-2 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 7-8 เปอร์เซ็นต์

หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1

ชื่อสามัญ : Napier grass

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Cenchrus purpureus*

ชื่อพ้อง : *Pennisetum purpureum* 'Pakchong 1'

ลักษณะทั่วไป

- เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี เจริญเติบโตเร็ว ทรงต้นเป็นกอตั้งตรง สูงเต็มที่ประมาณ 4 เมตร แตกกอดี มีระบบรากแข็งแรง
- ชอบดินที่มีการระบายน้ำได้ดี มีความอุดมสมบูรณ์สูง เหมาะสำหรับปลูกในเขตชลประทาน
- ชอบแสงแดดจัด
- ไม่ทนน้ำท่วมขัง ไม่ทนต่อการเหยียบย่ำของสัตว์
- ขยายพันธุ์โดยใช้ท่อนพันธุ์อายุประมาณ 90 วัน อัตราปลูก 300-500 กิโลกรัมต่อไร่
- ให้ผลผลิตทั้งปี เหมาะสำหรับนำไปผลิตหญ้าหมัก
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 35-40 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 7-8 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 8-10 เปอร์เซ็นต์

หญ้าแพงโกลา

ชื่อสามัญ : common finger grass, pangola grass

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Digitaria eriantha*

ถิ่นกำเนิด : ทวีปแอฟริกา

ลักษณะทั่วไป

- เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี ต้นตั้งตั้งงอเล็กน้อย ลำต้นเล็ก ไม่มีขน ใบเล็กเรียวยาว ใบดกอ่อนนุ่ม ลำต้นทอดนอนไปตามพื้นดิน แตกรากและหน่อตามข้อ ต้นอ่อนลำต้นตั้งตรงเมื่ออายุมากขึ้น ลำต้นจะทอดนอนไปตามพื้นดิน
- ทนน้ำท่วมขังตามฤดูกาลได้
- เจริญเติบโตได้ดีในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง
- เหมาะสำหรับทำหญ้าแห้ง
- ขยายพันธุ์ด้วยท่อนพันธุ์อายุ 50-60 วัน อัตราปลูก 250-300 กิโลกรัมต่อไร่
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 16-20 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 4-5 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 7-10 เปอร์เซ็นต์

หญ้าซิกแนลเลื้อย

ชื่อสามัญ : humidicola, creeping signal grass

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Urochloa humidicola*

ชื่อพ้อง : *Brachiaria humidicola*

ถิ่นกำเนิด : ทวีปแอฟริกาตะวันออก และแอฟริกาใต้

ลักษณะทั่วไป

- เป็นหญ้าอายุหลายปี ลำต้นเลื้อยสานกันแน่น มีรากตามข้อ
- ทนต่อการแทะเล็มของสัตว์
- เจริญเติบโตได้ดีในดินหลายชนิด
- ทนแล้งได้ดี ทนน้ำท่วมขังได้ดีพอสมควร
- เหมาะสำหรับปลูกบริเวณพื้นที่ที่มีความลาดชัน เพื่อป้องกันการพังทลายหรือชะล้างหน้าดิน
- ขยายพันธุ์ด้วยส่วนของลำต้น ไหล (stolon) หรือแขนงที่มีรากติด อัตราปลูก 300-500 กิโลกรัมต่อไร่
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 8-12 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 2-3 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 8 เปอร์เซ็นต์

หญ้าหวายข้อ

ชื่อสามัญ : whip grass

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Hemarthria compressa*

ถิ่นกำเนิด : ไทย

ลักษณะทั่วไป

- เป็นพืชอายุหลายปี ลำต้นเลื้อยคลุมดิน ส่วนปลายชูขึ้น 90-120 เซนติเมตร ใบมันเรียบ ไม่มีขน มีลำต้นใต้ดินหรือเหง้า (Rhizome) และมีลำต้นบนดินหรือไหล (Stolon) แตกรากตามข้อที่แตะพื้นดิน ลำต้นที่อ่อนจะมีสีม่วงแดง และเมื่ออายุมากขึ้นจะเปลี่ยนเป็นสีเขียว
- ทนต่อน้ำท่วมขัง
- ขยายพันธุ์ด้วยท่อนพันธุ์หรือลำต้นใต้ดิน อายุท่อนพันธุ์ มากกว่า 60 วันอัตราปลูก 350-400 กิโลกรัมต่อไร่
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 12-18 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 3.4-5 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 9-10 เปอร์เซ็นต์

หญ้าไนล์

ชื่อสามัญ : nile grass

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Acroceras macrum*

ถิ่นกำเนิด : ตอนใต้ของทวีปแอฟริกา

ลักษณะทั่วไป

- เป็นพืชข้ามปี ต้นมีลักษณะตั้งตรงถึงแผ่ราบ ลำต้นเรียวยาวเล็ก ใบมีสีเขียวเข้ม ผิวใบเรียบหรือมีขนเล็กน้อย มีความสูงประมาณ 40 – 110 เซนติเมตร
- ปลุกในพื้นที่ลุ่ม ที่มีลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินเหนียวปนทราย
- เจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ชื้น
- ทนต่อน้ำท่วมขังตามฤดูกาลได้
- ขยายพันธุ์โดยเหง้า (rhizome) และไหล (stolon) ตัดหญ้าที่อายุ 50-60 วัน อัตราปลูก 300-400 กิโลกรัมต่อไร่
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 10-12 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 2.5 - 3 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 11 เปอร์เซ็นต์

หญ้าใบมันสยาม

ชื่อสามัญ : pasto jesuita, jesuits gigante

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Axonopus catarinensis*

ถิ่นกำเนิด : บราซิล

ลักษณะทั่วไป

- เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี มีลักษณะต้นกิ่งตั้งกิ่งเลื้อย ลำต้นและใบอ่อนนุ่ม ไม่มีขน ใบเรียบเป็นมัน ลำต้นเป็นข้อแตกกิ่ง และมีรากงอกออกมายึดเกาะดิน ช่วงแรกของการเจริญเติบโต ลำต้นจะเลื้อยและแตกแขนงออกรอบกอ เมื่อหนาแน่นมากขึ้นจะชูยอดตั้งตรง
- ทนทานต่อการเหยียบย่ำ เหมาะสำหรับปล่อยสัตว์แทะเล็ม
- สามารถทนทานต่อร่มเงาได้ดี เหมาะสำหรับปลูกแซมในพื้นที่สวน
- สามารถแข่งขันกับวัชพืชได้ดี
- ขยายพันธุ์โดยใช้ท่อนพันธุ์อายุ 75-90 วัน อัตราปลูก 300-400 กิโลกรัมต่อไร่
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 16-20 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 4-5 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 8-10 เปอร์เซ็นต์

กระถิน K636

ชื่อสามัญ : Leucaena

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Leucaena leucocephala* cv. K636

ถิ่นกำเนิด : อเมริกาใต้ อเมริกากลาง และหมู่เกาะต่างๆในแปซิฟิก

ลักษณะทั่วไป

- เป็นพืชตระกูลถั่วยืนต้น อายุหลายปี ปลูกได้ดีในเขตร้อน
- มีคุณค่าทางอาหารสูง
- สามารถให้ผลผลิตในช่วงแล้งได้ เนื่องจากมีระบบรากลึก
- สามารถเจริญเติบโตได้ดีในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง การระบายน้ำดี
- ไม่ทนดินเป็นกรดจัด ทนแล้งได้ดี ปรับตัวได้ในพื้นที่ที่มีความชื้นสูง
- ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดพันธุ์ อัตราปลูก 1-2 กิโลกรัมต่อไร่ แช่เมล็ดในน้ำ 1 คืนและผึ่งลมให้เมล็ดแห้งสนิท ก่อนนำไปปลูก
- ผลผลิต
 - น้ำหนักใบรวมกิ่งสด 4.8-6 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักใบรวมกิ่งแห้ง 1.2 - 1.5 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 24 เปอร์เซ็นต์

ถั่วไมยรา

ชื่อสามัญ : desmanthus

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Desmanthus virgatus*

ถิ่นกำเนิด : อเมริกาใต้ อเมริกากลาง

ลักษณะทั่วไป

- เป็นพืชตระกูลถั่ว มีอายุหลายปี ลักษณะเป็นไม้พุ่มค่อนข้างตั้งตรง สูงประมาณ 2 - 3.5 เมตร ใบและดอกคล้ายกระถิน แต่มีขนาดเล็กกว่า
- เจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนเหนียว ที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง พื้นที่ที่มีการกระจายของฝนดี มีน้ำชลประทาน
- ไม่ทนต่อสภาพน้ำท่วมขัง ไม่ทนดินกรดจัด ไม่ทนแล้ง
- ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดพันธุ์ อัตราปลูก 2 กิโลกรัมต่อไร่ ก่อนปลูกต้องแช่เมล็ดในน้ำร้อนอุณหภูมิ 80 องศาเซลเซียส นาน 5 นาที
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 8-12 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 2-3 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 16-18 เปอร์เซ็นต์

ข้าวคาวาลเคด

ชื่อสามัญ : Centurion, Centro, Thua cavalcade (Thai)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Centrosema pascuorum* cv. Cavalcade

ถิ่นกำเนิด : อเมริกาใต้

ลักษณะทั่วไป

- เป็นถั่วที่มีอายุฤดูเดียว ลักษณะการเจริญเติบโตเป็นแบบเถาเลื้อย ใบดก มีสัดส่วนของใบมากกว่าลำต้น ลำต้นและก้านใบไม่มีขน
- เมื่อแห้งใบจะไม่ร่วงหล่นง่ายเหมาะสำหรับใช้ทำถั่วแห้งอัดฟ่อน
- เจริญเติบโตได้ดีดินหลายชนิดตั้งแต่ดินทรายจนถึงดินเหนียว
- ขึ้นได้ดีในที่ดอนและน้ำไม่ท่วมขัง
- ออกดอกติดเมล็ดในช่วงเดือนพฤศจิกายน
- ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดพันธุ์ อัตรา 4 กิโลกรัมต่อไร่
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 3-4 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 1 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 14-18 เปอร์เซ็นต์

ถั่วลิสงเถาอมาริลโล

ชื่อสามัญ : pinto peanut

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Arachis pinto* cv. Amarillo

ถิ่นกำเนิด : อเมริกาใต้

ลักษณะทั่วไป

- ถั่วลิสงเถาอมาริลโล หรือเรียกว่า ถั่วพินทอย เป็นถั่วที่มีอายุหลายปี
- ขึ้นได้ดีในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางและมีความชื้นสูง
ลำต้นเลื้อยคลุมดินสานกันหนาแน่น
- ทนแล้ง ทนร่มเงา ทนต่อการแทะเล็มและการเหยียบย่ำของสัตว์
- มีคุณค่าทางอาหารสูง และมีความน่ากินจึงเหมาะสำหรับใช้เป็นพืชอาหารสัตว์
ได้ดีทั้งปล่อยสัตว์แทะเล็ม หรือตัดทำเป็นพืชแห้งคุณภาพสูง
- เพื่อป้องกันการพังทลายของดิน
- เจริญเติบโตได้ดีในดินหลายชนิดที่มีการระบายน้ำดี
- ขยายพันธุ์ด้วยท่อนพันธุ์ (ไหล; stolon) อัตราปลูก 400-500 กิโลกรัมต่อไร่
หรือใช้เมล็ดพันธุ์ (ติดเมล็ดน้อย) อัตรา 2 กิโลกรัมต่อไร่
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 4 - 8 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 1.0 - 2.0 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 15-20 เปอร์เซ็นต์

ถั่วลิสงเถาฟลอริเกรซ

ชื่อสามัญ : rhizome peanut

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Arachis glabrata* cv. Florigraze

ถิ่นกำเนิด : เกิดจากการผสมข้ามระหว่างสายพันธุ์

ในแปลงทดลองของมหาวิทยาลัยฟลอริดา สหรัฐอเมริกา

ลักษณะทั่วไป

- เป็นถั่วอายุหลายปี ต้นเตี้ย มีไหลเลื้อยปกคลุมดินสานกันอย่างหนาแน่น มีลำต้นใต้ดินจำนวนมาก คลุมดินได้ดี ไม่ติดเมล็ด
- เจริญเติบโตได้ดีในดินหลายชนิดที่มีการระบายน้ำดี
- ขึ้นได้ดีในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ทนแล้ง
- ทนต่อร่มเงา ทนการแทะเล็มและเหยียบย่ำของสัตว์ได้ดี
- สามารถใช้ปลูกเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน
- ขยายพันธุ์ด้วยลำต้นใต้ดิน เรียกว่า “เหง้า” (rhizomes) อัตราปลูก 400-500 กิโลกรัมต่อไร่
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 6 -10 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 1.5-2.5 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 15-20 เปอร์เซ็นต์

ถั่วท่าพระสไตโล

ชื่อสามัญ : Tha pra stylo

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Stylosanthes guianensis* var. *guianensis*

ถิ่นกำเนิด : อเมริกาใต้ อเมริกากลาง

ลักษณะทั่วไป

- เป็นถั่วที่มีอายุ 2-3 ปี พุ่มตั้งตรงใบดกใหญ่ ขนาดต้นและทรงพุ่มใหญ่กว่าถั่วฮามาต้า ลำต้นอวบกว่าถั่วฮามาต้า
- เหมาะสำหรับปลูกในที่ดอน สามารถเจริญเติบโตได้ในดินทรายที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และดินค่อนข้างเป็นกรดไปจนถึงดินเหนียว
- ผลผลิตสูงในดินร่วนปนทราย ทนสภาพดินกรดได้ดี
- ไม่ทนดินเค็มและดินด่าง (pH มากกว่า 8.5)
- ไม่ทนต่อการแทะเล็มเหยียบย่ำหรือตัดบ่อยๆ
- ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดพันธุ์ อัตราปลูก 2 กิโลกรัมต่อไร่ ก่อนปลูกต้องแช่เมล็ดในน้ำร้อนอุณหภูมิ 80 องศาเซลเซียสนาน 5-10 นาที
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 6-10 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 1.5-2.5 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 16-20 เปอร์เซ็นต์

ถั่วฮามาต้า

ชื่อสามัญ : Verano stylo, Thua hamata, Caribbean stylo

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Stylosanthes hamata* cv. Verano

ถิ่นกำเนิด : เกาะอินเดียนตะวันตก อเมริกากลาง อเมริกาใต้

ลักษณะทั่วไป

- เป็นถั่วที่มีอายุ 2-3 ปี พุ่มเตี้ยตั้งตรง แตกกิ่งก้านแผ่คลุมพื้นที่ได้กว้าง
- ทนทานต่อสภาพแห้งแล้ง ทนดินกรด
- ทนทานต่อการแทะเล็มเหยียบย่ำของสัตว์ได้ดี
- ไม่ทนสภาพพื้นที่ดินแฉะ และไม่ทนสภาพร่มเงา
- ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดพันธุ์ อัตราปลูก 2 กิโลกรัมต่อไร่ ก่อนปลูกต้องแช่เมล็ดในน้ำร้อนอุณหภูมิ 80 องศาเซลเซียสนาน 5-10 นาที
- ผลผลิต
 - น้ำหนักสด 6-8 ตันต่อไร่ต่อปี
 - น้ำหนักแห้ง 1.5-2 ตันต่อไร่ต่อปี
 - โปรตีน 16-18 เปอร์เซ็นต์

หญ้าแพงโกลา

หญ้าอะตราตัม

หญ้าพลีแคทูลัม

หญ้าหวายข้อ/หญ้าไนล์

ที่ดอน

หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1

หญ้ารูซี่

หญ้างิณีสีม่วง

หญ้างิณีมอมบาซา

ที่ดอน

หญ้าแพงโกลา

หญ้าอะตราตัม

หญ้าพลีแคทูลัม

หญ้าซิกแนลเลื่อย

ที่ดอน

กระถิน

ถั่วไมยรา

ถั่วท่าพระสไตโล

ถั่วฮามาต้า

ที่ดอน

ถั่วลิสงเถาฟลอริเกรซ

ถั่วลิสงเถามาริลโล

ถั่วคาวาลเคด

หญ้าหว่ายข้อ

การเลือกชนิดหญ้าให้เหมาะกับการใช้ประโยชน์

การใช้ประโยชน์

ตัดสด

แทะเล็ม

ทำหมัก

ทำแห้ง

พันธุ์พืชอาหารสัตว์

หญ้า และถั่วอาหารสัตว์ทุกชนิด

ธัญพืช พืชตระกูลถั่ว อ้อย ข้าวโพด ชีคเนลเลื่อย

หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1

หญ้าแพงโกลา ถั่วคาวาลเคด

จุดแข็ง-จุดอ่อน
พืชอาหารสัตว์

ชนิดพันธุ์	จุดแข็ง	จุดอ่อน
1.รูชี	ทนต่อการเหยียบย่ำ	พักตัวในช่วงฤดูแล้ง
2.กีนีสีม่วง	ทนต่อสภาพร่มเงา ใบอ่อนนุ่ม มีใบมาก	สภาพอากาศที่มีความชื้นสูงมักพบการเกิดโรคใบไหม้และโรคเออร์กอท ไม่ทนน้ำขัง ไม่เหมาะกับดินทรายจัด
3.กีนีมอมบาซา	ทนต่อสภาพร่มเงา ใบอ่อนนุ่ม มีใบมาก ทนแล้งและทนความหนาวเย็นได้ดี ต้านทานต่อโรคใบไหม้	ไม่ทนน้ำขัง ไม่ทนต่อการแทะเล็มหนักๆ
4.อะตราตัม	เจริญเติบโตได้ดีในดินเกือบทุกสภาพ ทนแล้ง (น้อยกว่าพลิแคทูลัม) และน้ำท่วมขัง	ใบค่อนข้างสาก ชอบใบคม ไม่เหมาะกับการปลูกในพื้นที่ที่มีสภาพร่มเงา

จุดแข็ง-จุดอ่อน พืชอาหารสัตว์

ชนิดพันธุ์	จุดแข็ง	จุดอ่อน
5.พลิแคทูลัม	ขึ้นและเจริญเติบโตได้ดีในดินเกือบทุกสภาพ ทนแล้งและน้ำท่วมขัง	ใบคม ไม่เหมาะกับการปลูกในพื้นที่ที่มีสภาพร่มเงา
6.เนเปียร์ปากช่อง1	ผลผลิตสูง เหมาะต่อการทำฟีดหมัก	ต้องสับหรือหั่นเพื่อป้องกันการเลกกินเฉพาะใบ ต้องตัดชิดดินเพื่อให้พืชที่แตกกอใหม่แตกกอดี
7.แพงโกลา	สัดส่วนใบต่อต้นสูง ใบอ่อนนุ่ม เหมาะต่อการทำหญ้าแห้ง	ไม่ทนต่อสภาพน้ำท่วมขังนานเกิน 2 สัปดาห์
8.ซิกแนลเลื่อย	ขึ้นและเจริญเติบโตได้ดีในดินเกือบทุกสภาพ ทนแล้งและสภาพดินชื้นแฉะ ทนต่อการเหยียบย่ำ	ไม่ทนต่อสภาพเย็นจัด

จุดแข็ง-จุดอ่อน พืชอาหารสัตว์

ชนิดพันธุ์	จุดแข็ง	จุดอ่อน
9.หวายข้อ	ทนสภาพน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลานานกว่าชนิดอื่นๆ	แห้งช้า มีเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้
10. หญ้าไนล์	ทนน้ำท่วมขังตามฤดูกาลได้	ไม่ทนแล้ง
11.หญ้าใบมันสยาม	ทนสภาพร่มเงาได้ดี ทนต่อการแทะเล็ม	ไม่สามารถผลิตเมล็ดได้
12.กระถินK636	ใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วนของลำต้นพันธุ์ K636 ต้านทานต่อการเข้าทำลายของเพลี้ยไก่อ๊ฟ้า	มีสารพิษ mimosine

จุดแข็ง-จุดอ่อน พืชอาหารสัตว์

ชนิดพันธุ์	จุดแข็ง	จุดอ่อน
13.ไมยรา	ทนต่อการตัด ระยะเวลาปลูกจนถึงเก็บผลผลิตน้อยกว่ากระถิน (3เดือน) ไม่มีสารพิษ	ช่วงปลายฤดูฝนพบเพลี้ยไฟและแมลงหริ่นขาว ทำให้ยอดหัก และพบเชื้อราดำ ทำให้ยอดเหี่ยว ใบร่วง
14.ถั่วคาวาลเคด	ใบไม่ร่วงเมื่อทำแห้ง มีใบมาก	เป็นพืชฤดูเดียว
15.ถั่วลิสงเถาฟลอริเกรซ	ทนแล้ง ต้านทานโรคราแป้ง	ไม่ติดเมล็ดใช้ลำต้นใต้ดิน (Rhizome) ในการขยายพันธุ์
16.ถั่วลิสงเถาอมาริลโล	ทนร่มเงา ทนต่อการเหยียบย่ำ ขยายพันธุ์โดยใช้ส่วนของลำต้นและเมล็ดพันธุ์	ติดเมล็ดพันธุ์น้อย และเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ค่อนข้างยาก

จุดแข็ง-จุดอ่อน พืชอาหารสัตว์

	ชนิดพันธุ์	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	17.ท่าพระสไตโล	ทนแล้งและสภาพดินชื้นแฉะ ต้านทานต่อโรคแอนแทรกคโนส	ให้ผลผลิตสูงเฉพาะ การตัดครั้งแรก
	18.ฮามาต้า	ทนแล้ง ทนไฟ ทนต่อการ เหยียบย่ำ	ให้ผลผลิตสูงเฉพาะ การตัดครั้งแรก

การจัดการแปลงพืชอาหารสัตว์

การเตรียมดิน

- ไถตะ เพื่อเปิดหน้าดิน และตากดินไว้ประมาณ 4 สัปดาห์ เพื่อให้วัชพืชตายและเน่าเปื่อย
- ไถแปร และไถพรวน เพื่อย่อยดินให้ละเอียด สม่ำเสมอ ปรับหน้าดินให้อยู่ในระนาบเดียวกัน เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการแปลง และไม่มีน้ำท่วมขังภายในแปลง

การปลูก

ใช้เมล็ดพันธุ์ ท่อนพันธุ์ กล้าพันธุ์
หรือหน่อพันธุ์ ในการขยายพันธุ์

การกำจัดวัชพืช

ครั้งแรกหลังปลูก 2-4 สัปดาห์
และครั้งต่อไปเมื่อพบวัชพืชในแปลง
ควรดูแลแปลงให้สะอาดอยู่เสมอ

การใส่ปุ๋ย

ครั้งแรก ช่วงเตรียมดินก่อนปลูก

ครั้งที่ต่อมา ใส่หลังการตัด และหลังจากการกำจัด
วัชพืชในแปลง

* ควรพิจารณาความอุดมสมบูรณ์ของดิน
ประกอบการใส่ปุ๋ย

กลุ่มวิจัยและพัฒนาพืชอาหารสัตว์ สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

การให้น้ำ

ควรให้น้ำทันทีหลังปลูกและหลังใส่ปุ๋ยทุกครั้ง
และในช่วงฤดูแล้ง

การเก็บเกี่ยวผลผลิต

ตัดสด ทำแห้ง หรือหมัก

ภาพรวมการจัดการแปลงของพืชอาหารสัตว์

การเกษตรกรรม	รูชี	กินีสีม่วง	กินีอมบาชา	อะตราตัม	พลิแคทุลัม
ช่วงปลูก	ต้นฝน				
เตรียมดิน	ละเอียดและปรับหน้าดินให้สม่ำเสมอ				
การปลูก	เมล็ด 2 กก./ไร่ โรยเป็นแถวห่าง 50 ซม. หรือหว่านให้ทั่วแปลง กลบเมล็ดบางๆ				
ใส่ปุ๋ย	15-15-15 อัตรา50 กก./ไร่ รองพื้นร่วมกับปุ๋ยคอก 46-0-0 อัตรา10-20 กก./ไร่ หลังการตัด				
กำจัดวัชพืช	หลังปลูก 2-4 สัปดาห์	หลังปลูก 3-4 สัปดาห์ และหลังจากครั้งแรก 1-2 เดือน หรือเมื่อพบวัชพืชหนาแน่น			
การใช้ประโยชน์	ตัดครั้งแรก60-70 วัน สูง 10-15 ซม.จากพื้นดิน ครั้งต่อไป 30-45 วัน	ตัดครั้งแรก 60-70 วัน สูง 10-15 ซม.จากพื้นดิน ครั้งต่อไป 30-45 วัน ฤดูฝนสามารถตัด 30 วันได้	ตัดครั้งแรก 60-70 วัน สูง 10-15 ซม.จากพื้นดิน ครั้งต่อไป 30-45 วัน ฤดูแล้งตัดทุก 50-60 วัน	ตัดครั้งแรก 60-70 วัน สูง 5-10 ซม.จากพื้นดิน ครั้งต่อไป 30-45 วัน ฤดูฝนตัดทุก 25-30 วัน	ตัดครั้งแรก60-70 วัน สูง 10-15 ซม.จากพื้นดิน ครั้งต่อไป 30-45 วัน

ภาพรวมการจัดการแปลงของพืชอาหารสัตว์

การเขตกรรม	เนเปียร์ปากช่อง 1	แพงโกลา	ชิกแนลเลื่อย	หว่ายข้อ
ช่วงปลูก	ต้นฝน			
เตรียมดิน	ละเอียดและปรับหน้าดินให้สม่ำเสมอ	ทำเทือกแบบนาหว่านน้ำตาม/ หรือละเอียดและปรับหน้าดินให้ สม่ำเสมอ (ที่ดอน)	ละเอียดและปรับหน้าดินให้สม่ำเสมอ	
การปลูก	ท่อนพันธุ์ 300-500 กก./ไร่ 2 ท่อนต่อหลุม ระยะปลูก 80 x120 ซม. หรือ 100 x100 ซม.	หว่านท่อนพันธุ์ 250-300 กก./ไร่ ใช้ท่อPVC ขนาด 2 นิ้ว กดทับ ท่อนพันธุ์ให้แน่นกับดิน หรือ /หว่านท่อนพันธุ์และไถพรวนกลบ (ที่ดอน)	หว่านท่อนพันธุ์ 300-500 กก./ไร่ ท่อนพันธุ์อายุมากกว่า 60 วัน และไถพรวนกลบ	หว่านท่อนพันธุ์ 350-400 กก./ไร่ ท่อนพันธุ์อายุมากกว่า 60 วัน และไถพรวนกลบ หรือปลูกเป็นแถว ห่าง25-30 ซม.
ใส่ปุ๋ย	15-15-15 อัตรา 50 กก./ไร่ รองพื้นร่วมกับปุ๋ยคอก 46-0-0 อัตรา 10-20 กก./ไร่หลังการตัด	15-15-15 อัตรา 50 กก./ไร่ รองพื้นร่วมกับปุ๋ยคอก ในแต่ละรอบของการตัดใส่ 46-0-0 จำนวน 2 ครั้งๆละ 10 กก./ไร่ ครั้งแรกหลังตัด 1 วัน ครั้งที่ 2 หลังตัด 10-15 วัน		
กำจัดวัชพืช	หลังปลูก 2-4 สัปดาห์	ตัดปรับหญ้าทุก 45-60 วัน หากพบวัชพืชในแปลงให้ตัดปรับหญ้า 2-3 ครั้ง		
การใช้ประโยชน์	ตัดครั้งแรก60-70 วัน ตัดชิดดิน ครั้งต่อไปทุก 60-75 วัน	ตัดครั้งแรก 60-70 วัน ตัดสูงจากพื้นดิน 5-10 ซม. ครั้งต่อไป 30-45 วัน		

ภาพรวมการจัดการแปลงของพืชอาหารสัตว์

การเกษตรกรรม	ไนล์	ไบมันสยาม	กระถิ่นK636
ช่วงปลูก	ต้นฝน		
เตรียมดิน	ละเอียดและปรับหน้าดินให้สม่ำเสมอ	ละเอียดและปรับหน้าดินให้สม่ำเสมอ	ละเอียดและปรับหน้าดินให้สม่ำเสมอ
การปลูก	ท่อนพันธุ์อายุ 50-60 วัน หว่านท่อนพันธุ์ 300-400 กก./ไร่ ใช้ท่อPVC ขนาด 2 นิ้ว กดทับท่อนพันธุ์ให้แน่นกับดิน หรือ /หว่านท่อนพันธุ์และไถพรวนกลบ (ที่ดอน) ใช้หญ้าทั้งต้น ความยาว 20-30 ซม.	ท่อนพันธุ์อายุ 75-90 วัน ท่อนพันธุ์ควร ยาว 6-8 ซ้อย หว่านท่อนพันธุ์ 300-400 กก./ไร่ และไถพรวนกลบ	เมล็ด 1-2 กก./ไร่ ก่อนปลูกแช่น้ำร้อน 80 องศา เซลเซียส นาน 5 นาที หรือแช่น้ำปกติ 1 คืน จากนั้นนำมาผึ่งลมให้แห้ง สนิทก่อนนำไปปลูก โรยเป็นแถวห่าง 50-75 ซม. หากหยอดเป็นหลุมให้มีระยะห่างระหว่างต้น 25- 30 ซม.
ใส่ปุ๋ย	15-15-15 อัตรา 50 กก./ไร่ รองพื้นร่วมกับปุ๋ยคอก ในแต่ละรอบของการตัดใส่ 46-0-0 จำนวน 2 ครั้งๆละ 10 กก./ไร่ ครั้งแรกหลังตัด 1 วัน ครั้งที่ 2 หลังตัด 10-15 วัน	-15-15-15 อัตรา 50 กก./ไร่ รองพื้นร่วมกับปุ๋ยคอก 46-0-0 อัตรา 10-20 กก./ไร่ หลังการตัด	12-24-12 อัตรา 50 กก./ไร่ รองพื้นร่วมกับปุ๋ยคอก
กำจัดวัชพืช	ตัดปรับหญ้าที่อายุ 60 วัน หากพบวัชพืชในแปลงให้ตัดปรับ หญ้า 2-3 ครั้ง	ครั้งแรกหลังปลูก 3-4 สัปดาห์ และครั้งต่อไปเดือนละ 1 ครั้ง (2-3 เดือนแรกของการปลูก)	เดือนละ 1 ครั้ง ในช่วง 2-3 เดือนแรกหลังปลูก
การใช้ประโยชน์	ตัดครั้งแรก 60-75 วัน ตัดสูงจากพื้นดิน 5-10 ซม. ครั้งต่อไป 45-60 วัน	ตัดครั้งแรก 70-75 วัน สูง 5-10 ซม.จากพื้นดิน ครั้งต่อไปที่อายุ 45 วัน	ตัดครั้งแรกที่อายุ 3-4 เดือน ครั้งถัดไปทุก 60 วัน

ภาพรวมการจัดการแปลงของพืชอาหารสัตว์

การเขตกรรม	ฮามาต้า	ท่าพระสไตโล	ไมยรา	คาวาลเคด
ช่วงปลูก	ต้นฝน			
เตรียมดิน	ละเอียดและปรับหน้าดินให้สม่ำเสมอ	ละเอียดและปรับหน้าดินให้สม่ำเสมอ	ละเอียดและปรับหน้าดินให้สม่ำเสมอ	ละเอียดและปรับหน้าดินให้สม่ำเสมอ
การปลูก	เมล็ด 2 กก./ไร่ ก่อนปลูกแช่น้ำร้อน 80 องศาเซลเซียส นาน 5 นาที โรยเป็นแถวห่าง 30 -50 ซม.	เมล็ด 2 กก./ไร่ ก่อนปลูกแช่น้ำร้อน 80 องศาเซลเซียส นาน 5 นาที โรยเป็นแถวห่าง 30 ซม.	เมล็ด 2 กก./ไร่ ก่อนปลูกแช่น้ำร้อน 80 องศาเซลเซียส นาน 5 นาที โรยเป็นแถวห่าง 30-60 ซม.	เมล็ด 4 กก./ไร่ โรยเป็นแถวห่าง 25-50 ซม.
ใส่ปุ๋ย	12-24-12 อัตรา 50 กก./ไร่ รองพื้นร่วมกับปุ๋ยคอก ปีต่อไปใส่ 0-46-0 อัตรา20-30 กก./ไร่ ช่วงต้นฤดูฝนของทุกปี	12-24-12 อัตรา 50 กก./ไร่ รองพื้นร่วมกับปุ๋ยคอก ปีต่อไปใส่ 0-46-0 อัตรา 20-30 กก./ไร่ ช่วงต้นต้นฤดูฝนของทุกปี	12-24-12 อัตรา 50 กก./ไร่ รองพื้นร่วมกับปุ๋ยคอก ปีต่อไปใส่เช่นเดียวกับปีแรก	12-24-12 อัตรา 50 กก./ไร่ รองพื้นร่วมกับปุ๋ยคอก
กำจัดวัชพืช	หลังปลูก 3-4 สัปดาห์ ครั้งถัดไปหลังจากครั้งแรก 1-2 เดือน		หลังปลูก 2-4 สัปดาห์	หลังปลูก 3-4 สัปดาห์ หากถั่วโตคลุมพื้นที่ปริมาณวัชพืชจะลดลง
การใช้ประโยชน์	ตัดครั้งแรก 60-75 วัน ตัดสูงจากพื้นดิน 10-15 ซม. ครั้งต่อไป 45-60 วัน	ตัดครั้งแรก 80-90 วัน ตัดสูงจากพื้นดิน 15-20 ซม. ครั้งต่อไป 45-60 วัน	ตัดครั้งแรก 60-70 วัน ตัดสูงจากพื้นดิน 30 ซม. ครั้งต่อไป 30-45 วัน	ตัดครั้งแรก 60-90 วัน ตัดสูงจากพื้นดิน 10 ซม. หากสังเกตพบว่าใบล่างเริ่มเหลืองให้ตัด ทันที

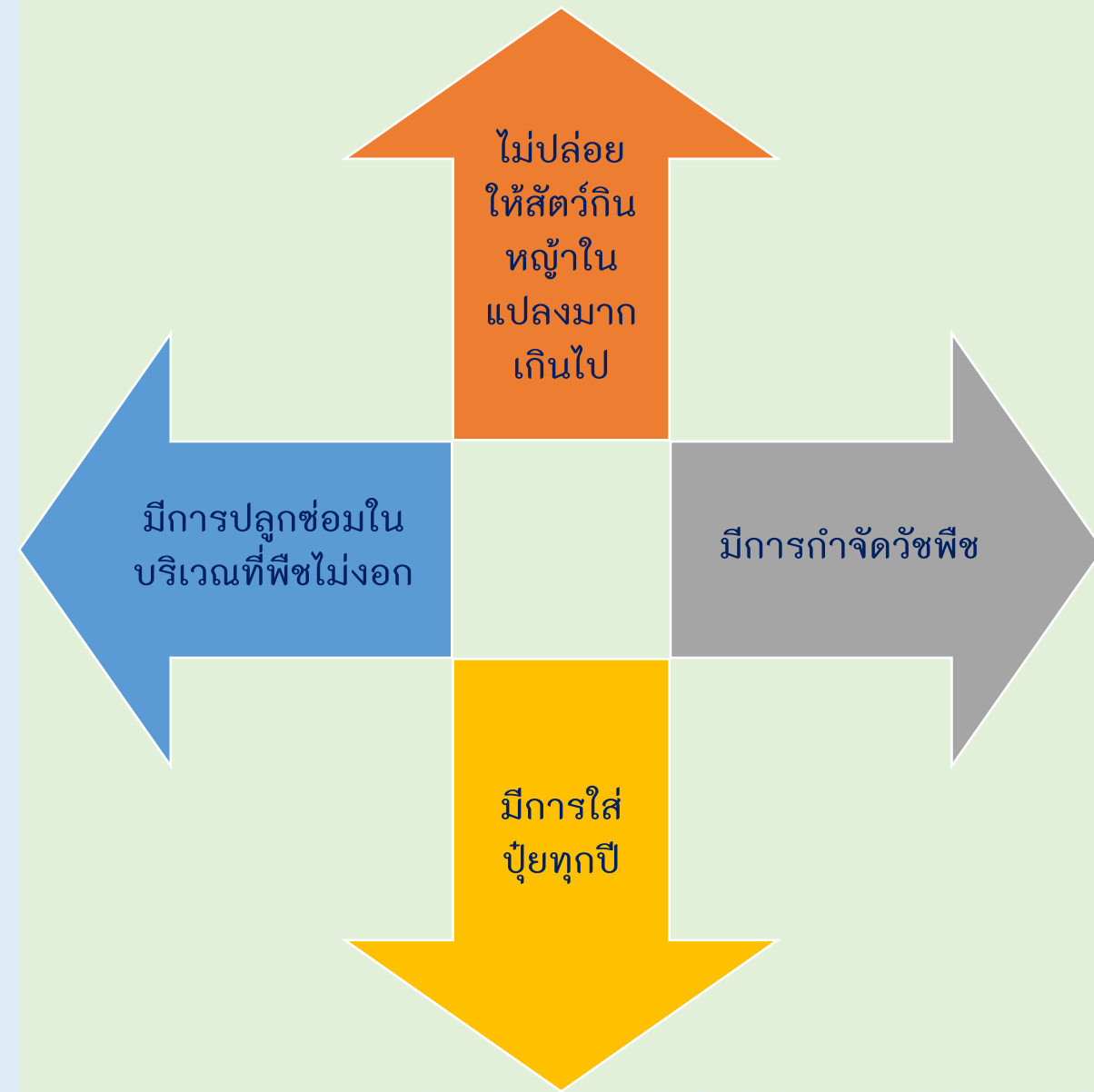
ภาพรวมการจัดการแปลงของพืชอาหารสัตว์

การเกษตรกรรม	ถั่วลิสงเถาฟลอริเกอเรช	ถั่วลิสงเถาमारिलโล
ช่วงปลูก	ต้นฝน	
เตรียมดิน	ละเอียดและปรับหน้าดินให้สม่ำเสมอ	
การปลูก	ท่อนพันธุ์ 400-500 กก./ไร่ ใช้ท่อนพันธุ์มาเพาะกล้าพันธุ์ก่อนปลูกใช้ท่อนพันธุ์ 300 กก./ไร่ ใช้เหง้าปลูกหลุมละ3-5 ท่อน ระยะห่างระหว่างหลุม 25 x 25 ซม.	
ใส่ปุ๋ย	12-24-12 อัตรา50 กก./ไร่ รองพื้นร่วมกับปุ๋ยคอก ปีต่อไปใส่ 0-46-0 อัตรา20-30 กก./ไร่ ต้นฤดูฝน	
กำจัดวัชพืช	หลังปลูก 3-4 สัปดาห์ ครั้งถัดไปห่างจากครั้งแรก 2 เดือน	
การใช้ประโยชน์	ตัดครั้งแรก 70-วันหลังปลูก ตัดครั้งต่อไป 45-60 วัน สูงจากพื้นดิน 5-10 ซม.	

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแปลงพืชอาหารสัตว์

ข้อควรปฏิบัติในการดูแลและรักษาแปลงหญ้า

แปลงพืชอาหารสัตว์ที่ควรฟื้นฟู

- ให้ผลผลิตต่ำกว่าปกติ (น้อยกว่า 50 %)
- เจริญเติบโตไม่สม่ำเสมอ มีวัชพืชขึ้นปะปนมาก
- หน้าดินอัดแน่น น้ำซึมผ่านไม่ได้ มีพืชตายเป็นพื้นที่กว้าง
- แปลงพืชอาหารสัตว์มีอายุ 3-5 ปีขึ้นไป

THE END

APINUN JINDANIRADOOL

email address : nutrition4@dld.go.th